

TARTALMI KIVONAT

Rickenbach Tímea

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Kertészettudományi Intézet
Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzés
levelező munkarend

GYÓGYNÖVÉNYEK A MAGYAR HAGYOMÁNYBAN

Belső konzulens: dr. Cseh Eszter

egyetemi adjunktus

Belső konzulens Kertészettudományi Intézet
intézete/tanszéke: Gyógy- és aromanövények

Tanszék

munkahely megnevezése: Magyar Agrár- és Élettudományi
Egyetem

Készítette:

Rickenbach Tímea

Készthely

2024

A Kárpát-medencében több mint 1100 éve élő magyarság a különféle betegségek gyógyítása során számos különleges és érdekes gyógyító eljárás alkalmazása mellett a gyógynövények és más természetes anyagok gyógyhatásairól is rengeteg ismeretet gyűjtött össze. Ez utóbbiak írásos formában történő lejegyzése a 12. század végén kezdődött meg. Majd a különböző füveskönyvek és orvosi gyűjtések révén gazdagodtak ismereteink. E népi ismeretek tudományos igényű gyűjtése a II. világháború után váltak intenzívvé, és ezidőtájt kezdődtek meg az első etnofarmakológiai vizsgálatok is. A Kárpát-medencében élő magyarság népi orvoslásában alkalmazott gyógynövények különböző szempontok szerinti értékelésére főként az utóbbi néhány évtizedben került sor, melyek szerint legalább hatszáz olyan növényfaj található a magyar népi orvoslásban, melyeknek használatát illetően a térség több pontjáról is vannak gyűjtési adatok.

Magyarország változatos, természetes növényzete, fogyasztható vadgyümölcsök és zöldségek gazdag forrása volt, amiket változatosan elkészítve, használtak is elődeink. Ínséges időszakokban, kényszerűen, gyakoribb volt fogyasztásuk a távolabbi és a közeli múltban is. A legnagyobb változás az alföldi mocsaras tájakon történt. Ott, ahol még a 19. század végén is sokak megélhetését, külön foglalkozást és életmódot („pákász”) jelentett a gyűjtögetés, vadászat, halászat, mára, a mocsaras területek vízmentesítésével, a vad növények felhasználása minimálisra csökkent. Megszűnt a forrás, a kiterjedt láp és mocsárvilág, és nem is volt a gyűjtögetésre szükség, mert az ugrásszerűen megnövekedett mezőgazdasági területek az ország leggazdagabb tájaivá tették az egykori mocsarakat. Pontos felmérések ugyan nincsenek, de valószínű, hogy néhány vad gyümölcs gyűjtését kivéve, a legtöbb faj hagyományos felhasználása Magyarország területén a XX. század végére kihalt, vagy minimálisra csökkent. A népi ismeretanyag világszerte pusztulóban van, nemcsak hazánkban. Azonban napjainkban részben több okból kifolyólag, például az egészségtudatos táplálkozás igénye következtében kezd visszatérni. Ismét megjelent néhány gyűjtögetett faj a piacokon. Ez az újrafelfedezés azonban annak is köszönhető, hogy hazánkban, ahogy ebben a dolgozatban is részletesen bemutattam, már nagyon rég óta dokumentált irodalmi források közvetlenül elérhetőek a lakosság számára is. Ez sajnos Nyugat-Európában nincs így, ahol ez a fajta tudás már a 17.-18. században eltűnt.